

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 11.11.1986, sp. zn. Cpj 44/86, ECLI:CZ:NS:1986:CPJ.44.1986.1

Číslo: 16/1987

Právní věta: Jestliže lze věcné břemeno zřídit smlouvou (§ 135c odst. 1, 2 o. z.), lze je zřídit také soudním smírem, a to i kdyby je soud nebyl oprávněn zřídit rozhodnutím ve věci samé. Smír může svým obsahem překročit rámec předmětu řízení; vždy však z něho musí být patrné, jak byly vypořádány nároky, které byly předmětem řízení.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 11.12.1986

Spisová značka: Cpj 44/86

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Smír soudní, Věcná břemena

Předpisy: 40/1964 Sb. § 135c odst. 1
§ 135c odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Ministerstvo spravedlnosti České socialistické republiky upozornilo v souvislosti s prověrkou praxe soudů ve věcech týkajících se věcných břemen podle novely (zákona č. 131/1982 Sb.) občanského zákoníku /1/ Nejvyšší soud České socialistické republiky na potřebu výkladu k otázce, zda soud může schválit smír o zřízení věcného břemena, který byl před ním uzavřen, v případě, že by sám svým rozhodnutím takové věcné břemeno nebyl oprávněn zřídit. Soudy tyto smíry schvalují, aniž se zabývají svou pravomocí a aniž jde o případy z řízení věcného břemena v souvislosti se zrušením a vypořádáním podílového spoluvlastnictví rozdělením nemovitosti (§ 142 odst. 1 o. z.), popřípadě v souvislosti s uspořádáním vztahů týkajících se pozemku, na němž byla postavena neoprávněná stavba (§ 221 o. z.).

Smír lze uzavřít v rámci smírčího řízení (§ 67 a § 69 o. s. ř.) nebo v řízení podle části třetí občanského soudního řádu 2) a také před odvolacím soudem (§ 222 odst. 1 o. s. ř.). Ve všech případech je třeba, aby byl splněn základní předpoklad, t. j. aby šlo o věc, kterou může soud projednat a rozhodnout (§ 7 o. s. ř.) 3) a současně aby to připouštěla povaha věci.

Smír je svou povahou dohodou účastníků, jíž se upravují své vzájemné vztahy a jež je pojata do protokolu s návrhem, aby soud tento smír schválil. Soud však přitom nemůže nahrazovat ty orgány, popřípadě osoby, které poskytují občanům právní pomoc a sepisují pro ně listiny o právních úkonech

(tedy např. státní notáře a advokáty).

Cílem smírčího řízení je předejít sporu. Z toho plyne, že mezi účastníky existoval právní vztah, jehož obsah byl sporný. Uzavřený smír měl tuto spornost práv a povinností odstranit pro ten případ, že by povinnosti plynoucí ze smíru nebyly dobrovolně plněny, a dosáhnout toho, aby mohly být vynuceny. Je tedy dalším předpokladem toho, aby soud o smíru jednal, ta skutečnost, že tu byla spornost o právech a povinnostech.

Občanský soudní řád v ustanovení § 40 odst. 2 vyžaduje, aby účastníci podepsali protokol o jednání, jestliže byl při něm uzavřen smír. To nevylučuje, aby návrh na smír učinil jeden účastník podáním soudu a druhý účastník k němu přistoupil projevem své vůle vyjádřeným do protokolu. To plyne z ustanovení § 41 odst. 3 o. s. ř., podle něhož hmotněprávní úkon účastníka učiněný vůči soudu je účinný také vůči ostatním účastníkům, avšak teprve od okamžiku, kdy se o něm v řízení dověděli. To však znamená, že učinil-li účastník návrh na uzavření smíru do protokolu a k jednání se nedostavil a při tomto jednání druhý účastník návrh smíru přijal, je toto přijetí účinné až tehdy, kdy se o něm účastník navrhuující smír dověděl. Až potom je smír platně uzavřen a soud může (jsou-li pro to předpoklady) takový smír schválit. Jestliže by uzavřený smír měl mít za následek převod nemovitosti (např. části pozemku v sousedském spor), pak by oba projevy musely být učiněny na téže listině, tedy ve společném podání (§ 46 odst. 2 o. z.); na překážku tomu není, je-li projev vůle směřující k uzavření takové dohody uveden u jednoho účastníka např. v protokolu o jednání u procesního soudu, zatímco shodný projev vůle druhého účastníka dohody je uveden např. v protokolu o dalším jednání u procesního soudu anebo u dožádaného soudu, přičemž pak by teprve následovalo schválení smíru v dohodnutém znění.

Obsahem přípustného smíru je dohoda, kterou se upravují hmotněprávní vztahy, jež jsou předmětem řízení; nelze vyloučit, aby byly upraveny i jiné vztahy, než ty, které jsou vymezeny předmětem řízení, neboť je tu podmínkou přípustnosti smíru, aby povaha věci uzavření smíru připouštěla. Jestliže smír svým obsahem upravuje vztahy nad rámec dosavadního předmětu řízení, jde o smír přípustný, neboť tu jde o dispositivní návrhem a schválením smíru připouští soud i tuto dispositivní. Smír jako dohoda účastníků, u níž se předpokládá existence nejistých, neurčitých nebo sporných práv, je narovnáním (§ 92 o. z.), popřípadě dohodou o vzdání se práva (§ 91 o. z.) apod. Smír se však může týkat i části nároku, zejména je-li tu přípustný mezitímní rozsudek. Protože např. podle ustanovení § 90 o. z. se může dlužník s věřitelem dohodnout, že mu místo toho, co byl povinen plnit, poskytne plnění jiné, přičemž původní dluh zanikne je třeba, aby bylo také procesně jasné, zda se uzavřeným smírem řeší celý zažalovaný nárok nebo jen jeho část; v druhém z těchto případů je třeba o zbývající části rozhodnout.

Protože věcné břemeno lze podle ustanovení § 135c odst. 1, 2 o. z. zřídit také smlouvou, může být taková smlouva uzavřena rovněž formou soudního smíru, a to i ve věcech, v nichž soud svým autoritativním výrokem věcné břemeno zřídit nemůže. Z uzavření takového smíru, který může být svým obsahem i smlouvou o zřízení věcného břemena, může dojít v různých sporech buď o plnění, popřípadě i o určení práva, takže účastníci řízení si takto mohou upravit práva, jež jsou mezi nimi sporná.

V těch případech, v nichž by jinak smlouva vyžadovala ke své účinnosti registraci státním notářstvím, nahrazuje registrací usnesení, jímž se smír schvaluje. K tomu, aby mohl smír schválit, musí mít soud shodné podklady jako státní notářství v řízení o registraci, zejména musí znát stanovisko národního výboru místa, kde je nemovitost.

Poznámky pod čarou:

1) zákona č. 40/1964 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 70/1983

Sb.)

2) zákona č. 99/1963 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 78/1983 Sb.)

3) Srov. rozhodnutí uvedené pod č. 57/1964 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.